

Motion till riksdagen 2009/10:A12

av **Ulf Holm m.fl. (mp)**
med anledning av prop. 2009/10:60

Nyanlända invandrares arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår förslaget att Arbetsförmedlingen ska tillhandahålla ett eller flera valfrihetssystem.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen har rätt att upphandla lotsverksamhet av privata näringsidkare, av aktörer inom den sociala ekonomin och av kommuner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten ska ge full kostnadstäckning till kommunerna för etableringsinsatser och mottagande av nyanlända.

Motivering

Miljöpartiet de gröna anser att mer kan göras för att främja nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Samtidigt vill vi varna för övertro på att det är den ena eller andra stödjande organisationsformen som avgör huruvida nyanlända till vårt land snabbt kan nå egen försörjning genom jobb.

Det finns många andra faktorer som spelar in. En del nyanlända kommer från länder eller förhållanden där förutsättningarna för lönearbete och företagande skiljer sig avsevärt från dem i Sverige. Behovet av att försörja sig finns överallt, men det komplicerade systemet av bidrag, ersättningar, i kombination med arbetslinjen och dess krav är inte helt lätt att greppa. Det är det knappt för människor som bott i Sverige hela sitt liv, och det ställer därför extra stora krav på nyanlända som har helt andra erfarenheter. Mot bl.a. den bakgrunden kan det inte nog betonas att samhällsorienteringen måste få en framträdande roll i de sammantagna etableringsinsatserna.

Fel! Okänt namn på

Arbetsförmedlingen huvudansvarig

I likhet med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) tillstyrker Miljöpartiet att Arbetsförmedlingen får huvudansvaret för nyanländas etablering i det svenska samhället. Men det innebär inte att vi är nöjda med de insatser som Arbetsförmedlingen hittills presterat när det gäller att hjälpa nyanlända till egen försörjning genom jobb eller företagande. Att det hittills tagit i genomsnitt sju år för en invandrare att få ett jobb är inget annat ett stort misslyckande och visar på att det finns strukturella problem.

Med dagens system där kommunerna är huvudansvariga för de nyanlända innebär Arbetsförmedlingens misslyckande att kommunernas kostnader ökar för bl.a. försörjningsstöd. Det är enligt vår mening orimligt och vi tror och hoppas att med ett tydliggörande av Arbetsförmedlingens uppdrag så ökar också myndighetens ansvar. Samtidigt vill vi betona att det krävs att Arbetsförmedlingen får mer resurser till sitt förfogande än vad som gällt för kommunerna. Staten måste fullt ut ta sitt ansvar.

Innehållet i de individuella etableringsplaner som ska upprättas tillsammans med de nyanlända måste också ge utrymme för konkreta jobbskapande åtgärder. Det räcker inte med svenskundervisning och allmän samhällsorientering som komplement till jobbsökandet. Det krävs också aktiva utbildnings- och kompetenshöjande insatser. Under 2008 var det ca 80 % av de inskrivna nyanlända hos Arbetsförmedlingen som blev utan aktiv insats, enligt en undersökning som SKL gjort.

Det är också viktigt att jämställdhetsperspektivet skärps när det gäller nyanlända. Det är särskilt angeläget med tanke på att nyanlända till Sverige ofta kommer från samhällen där oförståelsen för jämställdhet är djupt rotad.

Som det nu är verkar Arbetsförmedlingen prioritera män framför kvinnor också i gruppen inskrivna nyanlända. Dubbelt så många män som kvinnor fick under 2008 en insats av Arbetsförmedlingen. Det går snabbare för män att få jobb och de får dessutom mer vävlönade jobb. Det tyder på att den statliga myndigheten, Arbetsförmedlingen, inte tillräckligt förstår innebörden av att statliga myndigheter ska ha en jämställdhetsintegrerad verksamhet. Det är oacceptabelt.

Vi misstänker också att det finns en föreställning hos Arbetsförmedlingen, liksom hos en del andra myndigheter och kommunala instanser, att det i gruppen nyanmälda är vanligt att kvinnor stannar hemma och tar hand om barnen. Med en sådan föreställning, kombinerat med bristande resurser och alltför hög arbetsbelastning, är det förstås frestande att prioritera ned kvinnorna.

Etableringslotsar och valfrihetssystem

Regeringens förslag om att fristående etableringslotsar ska hjälpa nyanlända till jobb liknar modellen med coacher. Men coachningsmodellen är som alla vet inte problemfri. Arbetsförmedlingen har i upphandlingen av coacher en-

ligt vår uppfattning brustit i kvalitetssäkringen, vilket drabbat många arbetslösa.

Regeringen anför att ett valfrihetssystem med etableringslotsar för nyanlända kommer att vara ett effektivt sätt att öka kvaliteten på insatserna för nyanlända och att underlätta och påskynda etableringen på arbetsmarknaden.

Från Miljöpartiets sida gillar vi mångfald och valfrihet. Men reell valfrihet innebär enligt vår mening att det måste finnas marknadsmässiga förutsättningar för att flera leverantörer av lotsningstjänster ska kunna delta på ett rimligt sätt i systemet.

När det gäller lotsar för nyanlända ser vi inte att dessa förutsättningar finns. Volymerna av nyanlända utgör bara en bråkdel av t.ex. dem som omfattas av valfrihetssystem inom vård och omsorg. Antalet nyanlända varierar dessutom påtagligt från år till år. Detta begränsar starkt möjligheten att ett större antal aktörer ska kunna etablera en kvalitetssäkrad lotsverksamhet.

Det är mot den bakgrunden svårt att se att det finns underlag för ett kvalitetssäkrat obligatoriskt valfrihetssystem så som regeringen föreslår.

Dessutom – om det trots allt inom vissa regioner skulle finnas ett sådant underlag uppstår frågan vilka möjligheter en nyanländ har att göra ”rätt” val bland ett eller flera valfrihetssystem?

Miljöpartiet anser att valfrihetssystem inte är lämpligt för lotsverksamheten och menar att riksdagen tillkännager för regeringen att förslaget om att Arbetsförmedlingen ska tillhandahålla ett eller flera valfrihetssystem bör avslås.

Vi anser däremot att lotsverksamheten mycket väl kan utföras av andra än Arbetsförmedlingen. Det kan handla om att upphandla tjänster av privata näringsidkare men också av företag och aktörer inom den sociala ekonomin.

Också många enskilda kommuner, och kommuner i samverkan, är synnerligen lämpliga att utföra lotsverksamheten då de i själva verket sedan länge har en effektiv verksamhet som kan betraktas som lotsverksamhet. Dessa kommuner kännetecknas av att de har inrättat enheter som byggt upp ett omfattande nätverk där stödjande myndigheter, stora delar av det lokala näringslivet och aktörer inom den sociala ekonomin ingår. I sådana fall anser vi att Arbetsförmedlingen i första hand ska köpa upp lotsverksamheten av dessa kommuner.

Miljöpartiet föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Arbetsförmedlingen ska ha rätt att upphandla lotsverksamhet av privata näringsidkare, av aktörer inom den sociala ekonomin och av kommuner.

Ersättning till kommuner

Regeringen menar att kommunerna ska få en schablonberäknad ersättning för vissa kostnader för mottagande och etableringsinsatser.

Kommunernas ansvar är fortfarande helt avgörande för att en nyanländ ska ha en rimlig möjlighet att etablera sig i det svenska samhället. Det gäller trots att Arbetsförmedlingen får det samordnande huvudansvaret för nyanländas etablering.

Fel! Okänt namn på

Ansvar för samhällsorientering, bostadsförsörjning och svenskundervisning kommer också fortsättningsvis att ligga på kommunerna. Därutöver har kommunerna ansvar för dem som normalt befinner sig utanför arbetskraften, dvs. de som är yngre än 20 år och de som är äldre än 65 år. Det betyder att det ligger ett stort ansvar på Arbetsförmedlingen att ha ett flexibelt synsätt när det gäller etableringsmöjligheterna på arbetsmarknaden. Många nyanlända har familj, vilket betyder att etableringen på arbetsmarknaden starkt måste kopplas samman med bostadsfrågan och barnens skolgång.

Mot den bakgrunden är det förståeligt att många kommuner i sina remissvar uttrycker oro över statens ersättning till kommunerna. Flera kommuner, t.ex. Malmö, anför att statens ersättning inte täcker kommunens kostnader. Andra kommuner, t.ex. Göteborg, menar att det behövs en bättre beskrivning och ytterligare utredning av kommunernas uppdrag och av kostnadsberäkningarna. Stockholm, Uppsala, Malmö, Göteborg, Västerås och Ljungby anser att staten ska ge full kostnadstäckning för insatserna.

Miljöpartiet föreslår i likhet med dessa kommuner att staten ska ge full kostnadstäckning till kommunerna för mottagande och etableringsinsatser.

Stockholm den 11 december 2009

Ulf Holm (mp)

Esabelle Dingizian (mp)

Jan Lindholm (mp)